

CIJFERS
& BIJZONDERHEDEN

2020

TBS NEDERLAND

www.tbsnederland.nl
info@tbsnederland.nl
[@tbsnederland](https://www.instagram.com/tbsnederland)

01.

inhoud

02.

WAT IS TBS NEDERLAND?

03.

BEZETTING

04.

VERLOF

05.

ONTTREKKINGEN

06.

GEWELDSINCIDENTEN

07.

RECIDIVE TIJDENS DE TBS-MAATREGEL

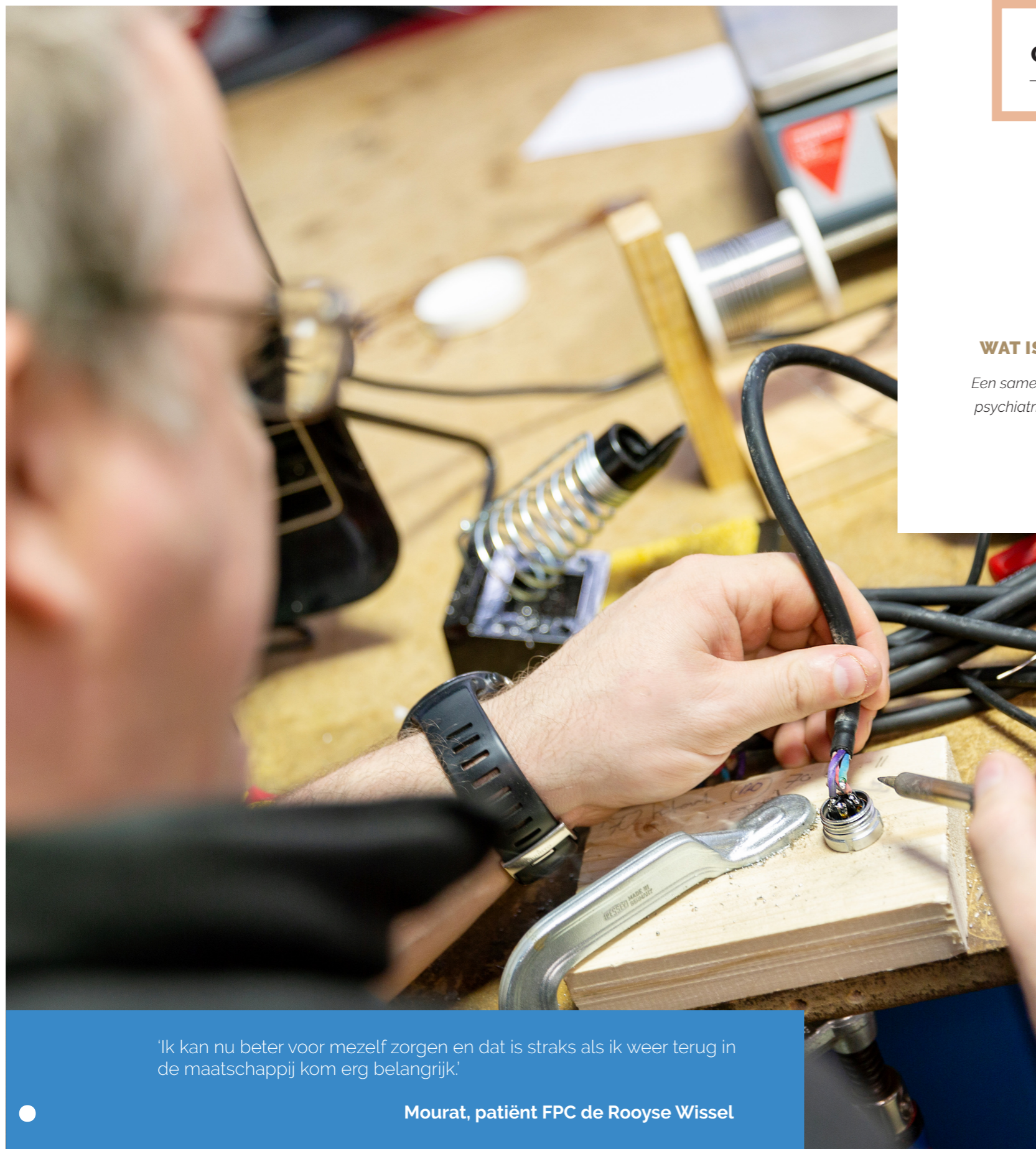
08.

OPLEIDING TIJDENS DE TBS-MAATREGEL

09.

DOORSTROOM EN UITSTROOM

TBS NEDERLAND IS EEN SAMENWERKING VAN DE FORENSISCH PSYCHIATRISCHE CENTRA EN KLINIEKEN IN NEDERLAND

'Ik kan nu beter voor mezelf zorgen en dat is straks als ik weer terug in de maatschappij kom erg belangrijk.'

Mourat, patiënt FPC de Rooyse Wissel

02.

WAT IS TBS NEDERLAND?

TBS Nederland is een samenwerking van de forensisch psychiatrische centra en klinieken in Nederland.

W

WAT IS TBS NEDERLAND?

Een samenwerking van de forensisch psychiatrische centra en klinieken in Nederland.

V

VERSCHIL FPC EN FPK

Een belangrijk verschil tussen een fpc en een fpk is het beveiligingsniveau.

I

INFORMATIE

Relevante gegevens over 2020 en uitleg daarover.

WAT IS TBS NEDERLAND?

TBS Nederland is een *samenwerking* van de forensisch psychiatrische centra en klinieken in Nederland. In een forensisch psychiatrisch centrum (fpc) en een aantal forensisch psychiatrische klinieken (fpk) verblijven mensen aan wie een tbs-maatregel is opgelegd. Tbs staat voor terbeschikkingstelling en is geen straf, maar wél een maatregel die iemand zijn vrijheid ontnemt. Een tbs-maatregel wordt opgelegd aan mensen met psychiatrische en vaak ook verslavingsproblemen, die (mede) door die problemen een ernstig delict hebben gepleegd.

De tbs-behandeling richt zich op het verminderen van risicofactoren om zodoende de kans te verkleinen dat een patiënt opnieuw een delict pleegt. Is de behandeling succesvol dan begeleiden we de patiënt op een veilige en verantwoorde manier terug naar de maatschappij. Met een vaste woonplaats, werk, een opleiding of andere dagbesteding en een sociaal netwerk. Het uiteindelijke doel van de tbs-behandeling is: het vergroten van de veiligheid in de samenleving.

VERSCHIL TUSSEN FPC EN FPK

Een belangrijk verschil tussen een fpc en een fpk is het beveiligingsniveau. In een fpc is het beveiligingsniveau 'zeer hoog' (niveau 4); in een fpk is dat 'hoog' (niveau 3). Zowel een fpc als een fpk is een gesloten psychiatrische instelling.

INFORMATIE

Uitgebreide informatie over de tbs-maatregel en de wijze waarop we de behandeling en veiligheid binnen de tbs-maatregel vormgeven, vindt u op onze site www.tbsnederland.nl. Ook vindt u er nieuws over tbs en onze gezamenlijke visie op actuele onderwerpen binnen de tbs-sector.

In dit document hebben we relevante gegevens over 2020 verzameld. Ook geven we uitleg over deze gegevens.

28 FORENSISCHE ZORGTITELS

Tbs is één van de 28 strafmaatregelen binnen de forensische zorg. Een overzicht van de 28 forensische zorgtitels met uitleg vindt u op de site Forensische zorg van de Dienst Justitiële Inrichtingen.

www.forensischezorg.nl

03.

Capaciteit

Nadat het aantal tbs opleggingen voor 2018 redelijk stabiel was, stijgt sinds 2018 dit aantal opleggingen.

De laatste jaren stromen er meer tbs-patiënten in. Er waren wachtlijsten voor tbs-patiënten. Door onder andere meer capaciteit te creëren in klinieken kunnen patiënten beter doorstromen naar een kliniek voor behandeling. In 2020 is het aantal ingestroomde tbs-patiënten (1e opnames) iets hoger ten opzichte van 2019 (145 in 2019, 138 in 2018). De verwachting is dat deze trend zich de komende jaren zal voortzetten.

G

GEMIDDELD
TBS-PATIËNTEN

1.403

I

INGESTROOMDE
TBS-PATIËNTEN

159

IN 2020 STROOMDEN MEER PATIËNTEN
IN DAN UIT.

'Ik ben erg te spreken over de therapie. Het is een soort ontdekkingsreis naar jezelf. Je leert waarom je reageert op een bepaalde manier en leert patronen te herkennen.'

Robbert, patiënt FPC de Kijvelanden

04.

Verlof

Verlof is een noodzakelijk onderdeel van de behandeling van de patiënt. Zonder verlof is het niet mogelijk de patiënt op een verantwoorde en gefaseerde wijze terug te laten keren in de samenleving of door te laten stromen naar een vervolginstelling met meer vrijheden.

Verlof wordt ingezet om de in het fpc geleerde vaardigheden in de praktijk te brengen en om te toetsen hoe de patiënt reageert op omstandigheden die er in het fpc niet zijn. In eerste instantie gebeurt dit begeleid. Er zijn vier verschillende fasen in het verlof: (beveiligd) begeleid verlof, onbegeleid verlof, transmuraal verlof en proefverlof. Bij begeleid en onbegeleid verlof woont de patiënt nog in het fpc. Bij transmuraal verlof woont hij buiten het fpc, maar houdt het fpc nog toezicht. Proefverlof wil zeggen dat de patiënt elders woont en de reclassering toezicht houdt; het fpc is dan nog wel eindverantwoordelijk voor de tbs-gestelde. Bij alle verlofvormen wordt het verlof pas toegestaan als er – passend bij de desbetreffende verlofvorm – geen direct delictgevaar aanwezig is. Dit wordt niet alleen getoetst door het fpc, maar ook door het onafhankelijke Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) en de Verlofunit van DJI.

Het AVT stuurt zijn advies naar het hoofd van de Verlofunit die namens de minister de uiteindelijke beslissing neemt.

In het verlofplan wordt beschreven wat de doelen zijn van het verlof. Vanzelfsprekend moet de tbs-gestelde zich houden aan de gemaakte afspraken. Bij alle verlofvormen wordt gecheckt of de patiënt zich daadwerkelijk aan de gemaakte afspraken houdt. Zo moet hij op de afgesproken plaats zijn en mag hij bijvoorbeeld geen alcohol drinken of drugs gebruiken. Houdt de patiënt zich niet aan de gemaakte afspraken, dan wordt het verlof (tijdelijk) stopgezet. Beslissingen over het aanvragen en uitvoeren van verlof worden altijd genomen door een multidisciplinair behandelteam.

COVID-19

Covid-19 had in 2020 de nodige impact op tbs-patiënten en medewerkers. Het zorgde voor een continu proces van aanpassen, wennen en weer aanpassen. Half maart gingen klinieken tijdelijk in lockdown. Vrijwel alle verloven werden stilgelegd en familie kon niet meer op bezoek komen. De dagelijkse routine van therapieën en activiteiten ging onder flink beperkende voorwaarden door, maar soms ook tijdelijk niet. Meerdere klinieken kregen te maken met besmettingen onder patiënten en medewerkers, waardoor afdelingen in quarantaine geplaatst moesten worden. Wat vervolgens de bewegingsvrijheid van patiënten enorm beperkte tot de eigen afdeling en kamer.

De impact van Covid-19 is vooral terug te zien in de verlofcijfers. Zo gingen patiënten van half maart tot ver in juni bijna niet op verlof. Daarna werden deze verloven, onder voorwaarden, weer opgepakt. We kunnen nu nog niet aangeven of deze periode van weinig tot geen verlof invloed heeft op de behandelduur van tbs-patiënten. Dat zal pas, nadat alles weer normaal is, kunnen worden geïnventariseerd. Hierover zijn nu nog geen cijfers bekend.

'2020 was best een moeilijk jaar. Ik was goed op weg in mijn behandeling en had begeleid verlof. Toen kwam Covid-19. Verloven werden (deels) ingetrokken en ook de groepstherapieën stonden op een lager pitje. Ik moest er het beste van maken.'

Johannes, patiënt FPC de Rooyse Wissel

05.

Onttrekkingen

Onttrekkingen tijdens (on)begeleide verloven

Het hieronder genoemde aantal verlofbewegingen heeft alleen betrekking op begeleid en onbegeleid verlof. Het gaat dus om het aantal keren per jaar dat een tbs-patiënt de beveiligde omgeving van een fpc of fpk verlaat. Omdat het aantal patiënten in een bepaalde fase van de tbs-behandeling per jaar varieert en niet elke patiënt even vaak op verlof mag, is het aantal verlofbewegingen per jaar niet constant.

Een onttrekking (ongeoorloofde afwezigheid) wil zeggen dat de patiënt niet op de afgesproken plaats is of niet op de afgesproken tijd terug is. In het overgrote deel van de onttrekkingen gaat het om kortdurende ongeoorloofde afwezigheid en

blijft er via de mobiele telefoon contact met de patiënt. Zo komt het voor dat een tbs-gestelde van de verlofplanning afwijkt, dat hij de trein heeft gemist of dat hij op een bankje in slaap is gevallen. Slechts in enkele gevallen gaat het om zich bewust onttrekken aan het toezicht.

Omdat de patiënt het fpc of fpk met toestemming heeft verlaten, geldt in de meest gevallen dat een patiënt niet direct een risico is voor zijn omgeving. Naarmate de patiënt langer wegblijft, neemt dit risico wel toe, bijvoorbeeld omdat hij niet meer beschikt over de juiste medicatie of doordat hij gestrest raakt vanwege een gebrek aan onderdak en geld.

46.500

(ON)BEGELEIDE VERLOFBEWEGINGEN

Aantal (on)begeleide verlofbewegingen vanuit fpc of fpk

1 ONTTREKKINGEN TIJDENS BEGELEID VERLOF

Aantal onttrekkingen tijdens begeleid verlof

10 ONTTREKKINGEN TIJDEN ONBEGELEID VERLOF

Aantal onttrekkingen tijdens onbegeleidverlof (niet op tijd terug op de afgesproken plaats)

0,024 %

% VAN HET AANTAL (ON)BEGELEIDE VERLOFBEWEGINGEN.

0

Onttrekkingen tijdens transmuraal en proefverlof

Tijdens transmuraal en proefverlof woont de patiënt buiten de muren van het fpc of fpk. Bijvoorbeeld in een andere instelling of in een eigen woning. Bij transmuraal verlof houdt het fpc of fpk toezicht; bij proefverlof ligt dit toezicht in handen van de reclassering.

Omdat de patiënt vaak veel vrijheden heeft en een dagprogramma, wordt tijdens deze fase niet elke verlofbeweging apart geregistreerd. Wel moet de tbs-gestelde zich houden aan afspraken. Eén van die afspraken is dat de tbs-gestelde zich bevindt op de plek zoals vermeld in zijn dagprogramma. Is hij daar niet, dan is er sprake van een onttrekking.

Vanuit transmurale woonvoorziening van fpc of fpk

9

Aantal onttrekkingen vanuit transmurale woonvoorziening van fpc of fpk

Vanaf GGZ-terrein

6

Aantal onttrekkingen vanuit transmurale woonvoorziening van fpc of fpk

Vanuit eigen woning

4

Aantal onttrekkingen vanuit eigen woning

Ontvluchtingen

Een 'ontvluchting' betekent dat een patiënt zonder toestemming het fpc of fpk heeft verlaten. In 2020 was er sprake van 2 ontvluchtingen.

"Ik zit heerlijk in mijn vel als ik even buiten de muren van de kliniek ben. Verlof is voor mij een van de dingen waar ik elke dag het meest naar uitkijk."

Jesse, patiënt FPC de Oostvaarderskliniek

06.

Geweldsincidenten

Tbs-patiënten worden bij ons geplaatst vanwege ernstige gedragsproblematiek. Het is dan ook niet verwonderlijk dat ernstig grensoverschrijdend gedrag voorkomt binnen een fpc of fpk.

Niet verrassend, maar wel onacceptabel. Elk incident is er één te veel. Voor een patiënt heeft dit dan ook altijd consequenties. Grensoverschrijdend gedrag betekent dat de patiënt nog niet kan terugkeren naar de samenleving.

Vanzelfsprekend nemen wij veiligheidsmaatregelen om dit gedrag te voorkomen. Ondanks deze maatregelen komt het helaas toch voor dat patiënten ernstig grensoverschrijdend gedrag – verbaal of fysiek – vertonen naar elkaar en/of medewerkers waardoor er sprake is van overlast of aantasting van de veiligheid van hemzelf, medepatiënten en/of medewerkers.

Is er sprake van een ernstig incident, dan onderzoekt een in- en/of externe commissie altijd hoe dit heeft kunnen gebeuren. Deze incidentanalyse moet uitwijzen wat we kunnen leren van de gebeurtenis en hoe we een dergelijk incident in de toekomst kunnen voorkomen. Daarnaast wordt er ook melding gemaakt bij de inspectie en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

● 'Wat ik als zeer prettig ervaren heb is dat de mensen heel gepassioneerd en geïnteresseerd in je zijn. Ze tonen heel veel betrokkenheid. Je bent geen nummertje.'

Frank, patiënt FPC de Kijvelanden

07.

Recidive tijdens de tbs-maatregel

Recidive wil zeggen dat één van onze patiënten in of buiten het fpc of fpk een ernstig delict heeft gepleegd tijdens zijn behandeling. Dit komt elk jaar één of enkele keren voor. Een recidive wordt pas geregistreerd op het moment dat de betreffende patiënt onherroepelijk is veroordeeld voor het gepleegde delict.

Bij een recidive gaat onze aandacht en medeleven vanzelfsprekend als eerste uit naar mogelijke slachtoffers en/of nabestaanden. Daarnaast heeft een recidive grote impact op de behandelaars en patiënten van het fpc of fpk. Bij een recidive tijdens de tbs behandeling onderzoekt een in- en/of externe commissie altijd hoe dit heeft kunnen gebeuren. Deze analyse moet uitwijzen wat we kunnen leren van de gebeurtenis en hoe we een dergelijk incident in de toekomst kunnen voorkomen. We zijn ons er echter ook van bewust dat we recidive – gezien onze doelgroep – nooit geheel kunnen uitsluiten. Daarnaast wordt er ook melding gemaakt bij de inspectie en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

08.

Opleiding tijdens de tbs-maatregel

Een groot gedeelte van de dag volgt de patiënt activiteiten (modules) in het kader van tijdsbesteding, leren en werken.

In overleg met het behandelteam en de patiënt wordt een traject uitgestippeld. Daarna wordt een evenwichtig dagprogramma samen-gesteld, waarbij rekening gehouden wordt met de interesse, mogelijkheden en aandachtspunten van de patiënt. Zo kan een dagprogramma worden gevuld met scholing, houtbewerking, maar ook met schilder- schoonmaakwerkzaamheden, fietsonderhoud of dagbestedingsactiviteiten, zoals hobby en schilderen.

Door een opleiding/cursus tijdens de behandeling te volgen, vergroot dit de kansen van de patiënt voor het vinden van werk bij terugkeer naar de samenleving. Denk hierbij aan heftruckchauffeur, schoonmaker of verkeersregelaar, maar ook aan cursussen voor veilig werken (VCA).

2020

In 2020 zijn door patiënten in totaal 111 diploma's behaald.

111 diploma's

Doorstroom en uitstroom

Proefverlof

Als de patiënt de derde fase van het verloftraject (transmuraal verlof) goed heeft doorlopen, kan het fpc of fpk proefverlof aanvragen. Hij stroomt dan bijvoorbeeld door naar een forensische afdeling binnen de ggz, naar een beschermde woonvorm of naar zelfstandig wonen.

Proefverlof kan uiteindelijk leiden tot beëindiging van de tbs-maatregel al dan niet via een voorwaardelijke beëindiging. Bij proefverlof valt de patiënt nog steeds onder de verantwoordelijkheid van het fpc. Het toezicht wordt echter door de reclassering overgenomen. Het fpc blijft wel betrokken en eindverantwoordelijk voor de patiënt.

Voorwaardelijke beëindiging en fpt

Voorwaardelijke beëindiging betekent dat de rechter de tbs-verpleging beëindigt, mits de patiënt zich aan bepaalde voorwaarden houdt. Een dergelijke voorwaarde kan bijvoorbeeld zijn dat hij geen alcohol drinkt, geen drugs gebruikt of dat hij contact moet houden over zijn psychiatrische behandeling. Bij een voorwaardelijke beëindiging van de tbs-maatregel start het Forensisch Psychiatrisch Toezicht (FPT). FPT wil zeggen dat het fpc of fpk en de reclassering de patiënt gezamenlijk begeleiden en controleren of de patiënt zich aan

de voorwaarden houdt. De reclassering is eindverantwoordelijk voor de patiënt. Houdt de patiënt zich niet aan de gestelde voorwaarden dan kan hij worden teruggeplaatst in een gesloten setting. Voorwaardelijke beëindiging kan een leven lang duren. Gemiddeld duurt deze fase een kleine twee jaar. Alleen de rechter kan besluiten om de tbs-maatregel voorwaardelijk te beëindigen. Het fpc of fpk adviseert de rechter hierover.

Overige informatie

In 2020 heeft de onderlinge review Kwaliteitsnetwerk fpc/fpk plaatsgevonden. In deze review zijn verschillende parels en oesters opgehaald. [Het rapport hierover is begin 2021 gepubliceerd.](#)

In 2020 is door de Inspectie Justitie en Veiligheid bij de fpc's een landelijk thema onderzoek gedaan naar de resocialisatie van tbs-gestelden. In dit rapport zijn verschillende verbeterpunten geduid voor het ministerie Justitie en Veiligheid, de Dienst Justitiële Instellingen en de uitvoerende organisaties. TBS Nederland heeft een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld waar uitvoering aan wordt gegeven.

'Ik snap dat mensen me als dader zien, maar ik ben ook slachtoffer. Na mijn behandeling hier wil ik het allebei niet meer zijn, dan wil ik gewoon man, broer, zoon en vader kunnen zijn.'

Martijn, patiënt FPC de Kijvelanden

Meer informatie

Wilt u meer weten over 'terbeschikkingstelling' (tbs) en de wijze waarop we de behandeling en veiligheid binnen de tbs-maatregel vormgeven? Kijk dan op onze website waar u ook nieuws over tbs en onze gezamenlijke visie op actuele onderwerpen binnen de tbs-sector vindt.

Juni 2021

The logo for TBS Nederland features the text 'TBS' in a bold, dark blue font, followed by a graphic of a trail of small, multi-colored squares (blue, green, orange, pink, grey) that tapers off to the right, and then the word 'Nederland' in a dark blue font.

TBS Nederland

TBS NEDERLAND

www.tbsnederland.nl
info@tbsnederland.nl
[@tbsnederland](https://www.instagram.com/tbsnederland)
